

Beskrivning av huvudområdet

Huvudområdet i sjuksköterskeexamen är omvårdnad. Omvårdnad har som mål att främja hälsa och välbefinnande genom att stärka och stödja människors hälsoprocesser. Kärninnehållet i omvårdnad grundar sig i begreppen *människa, hälsa, miljö och vårdande* som vid Högskolan i Gävle beskrivs på följande sätt. Att varje *människa* är en unik, erfaren person med olika upplevelser av lidande, tillfredsställelse och behov. Utgångspunkten är en helhetssyn på människan och hennes livsvärld, där den subjektiva kroppen är central. Begreppet *människa* inkluderar patient, närstående och vårdare. Att upplevelsen av *hälsa* är unik och påverkar välbefinnandet. Hälsa är ett tillstånd som rör hela människan och kan beskrivas som en känsla av inre balans, meningsfulla relationer och en känsla av sammanhang till livet i stort. Ohälsa rymmer en potential för ökad självkänedom och en möjlighet till att omvärdera livsmål. Att *miljön* skall utformas så att den främjar patienters hälsoprocesser och tar hänsyn till patienters olika behov. Vårdmiljön är där patienten befinner sig och där närstående och familj bör få en framträdande roll i samverkan med vårdare. *Vårdande* förekommer i människans hela livscykel, från födelse till död och inkluderar både förhållningssätt, sak- och relationsaspekt. I vårdandet skapas relationer och möten som karakteriseras av öppenhet, dialog, trygghet och delaktighet. I omvårdnadsarbetet ska patientens resurser tillvaratas och hänsyn tas till hur livsstilsfaktorer kan påverka människors välbefinnande och dess relation till hälsa och ohälsa. Vårdande innebär vidare vårdarens behov av stöd och handledning för utvecklandet av personlig- och etisk kompetens

Beskrivning av huvudområdet omvårdnad i sjuksköterskeprogrammets kurser

Kurs 1: Introduktion till omvårdnad som vetenskap och arbetsområde 7.5 hp

I kurs 1 börjar studenterna arbeta med mål som syftar till att ge en introduktion till ämnet omvårdnad och dess bärande begrepp (*människa, hälsa, miljö och vårdande*) som vetenskap och arbetsområde. Begreppet *människa* studeras utifrån ett psykologiskt och filosofiskt perspektiv och studenterna ges tillfälle att ta del av föreläsningar för att sedan arbeta i grupper där de diskuterar, söker artiklar och reflektera över de olika begreppen. Uppgiften sammanställs sedan utifrån ett vetenskapligt arbetssätt i rapportform. Studenterna ges också tillfälle att arbeta med de lagar och författningar som styr sjuksköterskeutbildningen och sjuksköterskans yrkesfunktion samt omvårdnadens värdegrund. Studenterna ges även tillfälle att få känna på hur det är att av en "sjuksköterska" bli tvättad, få tänderna borstade och bli matad m.m. Detta görs för att studenten i sin kommande yrkesfunktion skall "förstå" patientens situation.

Människan: Studenterna får prova på att vara patient i samband med en upplevelsebaserad metodövning och i samband med detta reflektera över upplevelsen av att som patient bli tvättad och matad. Studenterna får en introduktion till begreppet *människan* där det skall i skriftlig form redovisa begreppet utifrån den friska människans perspektiv.

Hälsa: Studenterna får en introduktion till begreppet *hälsa* samt arbeta med begreppet och i skriftlig form redovisa detta utifrån den friska människans perspektiv på hälsa.

Miljö: Studenterna får en introduktion till begreppet *miljö* samt arbeta med begreppet och i skriftlig form redovisa detta. Studenten skall i sina reflektioner även beakta miljön som vårdandet sker i för att sedan redovisa detta i den skriftligt individuella examinationsuppgiften.

Vårdande: I samband med den upplevelsebaserade metodövningen får studenterna prova på att agera sjuksköterska och mata, tvätta och göra munvård på sina kurskamrater. Studenten skall i sina reflektioner även beakta vårdandet för att sedan redovisa detta i den skriftligt individuella examinationsuppgiften.

Kurs 2: Fysiologi och anatomi 15 hp

Kursens betydelse i programmet: Kunskaper om **människans** normala kroppsfunktioner utgör en förutsättning för att man ska kunna främja **hälsa**, en god **miljö** och förebygga utvecklingen av ohälsa. Dessa kunskaper ger också förutsättningar för att ge god **omvårdnad** när kroppen inte längre fungerar normalt.

Kurs 3: Mikrobiologi och Farmakologi 7,5 hp

Mikrobiologi och Vårdhygien. Delkursens betydelse i programmet med anknytning till de bärande begreppen: Kunskap om bakteriers och virus egenskaper och hur **människans** immunförsvar fungerar är en förutsättning för att förstå utvecklingen av olika infektioner och att därmed kunna bevara **hälsa** och förebygga ohälsa.

Det ger även förståelse för smittspridning och dess konsekvenser i **vårdarbetet** och i vår **miljö**. Denna kunskap är en förutsättning för att utföra god **omvårdnad**. Sjuksköterskan har en viktig pedagogisk uppgift att informera om smittspridning, förebyggande åtgärder för att bevara **hälsa** och förhindra ohälsa, samt hur olika odlingar skall tas.

Farmakologi A och Läkemedelsräkning A. Delkursens betydelse i programmet med anknytning till de bärande begreppen: Sjuksköterskans centrala roll inom läkemedelshandling kräver kännedom om hur läkemedel påverkar **människan** och **miljön**. Det förutsätter att sjuksköterskan har goda kunskaper i farmakologi och läkemedelsräkning för att säkerställa en optimal läkemedelsanvändning och därmed ge säker och god **omvårdnad**, samt bevara **hälsa** och förebygga ohälsa. Denna delkurs i farmakologi och läkemedelsräkning är en grund inför fortsatta studier i senare delkurser.

Kurs 4: Omvårdnad - klinisk utbildning, hälsa, kommunikation, etik och ledarskap 30 hp

Människan: I kursen möter studenten *människor* i behov av omvårdnad, men också deras närstående och vårdare. Studenten tränar kommunikation, relation och empati i mötet med patienter och närstående, där individens upplevelse är central. Utgångspunkten är en helhetssyn på människan och hennes livsvärld. I denna kurs reflekterar studenten kring aspekter som kulturell och social bakgrund liksom genus.

Hälsa: Upplevelsen av *hälsa* är unik och påverkar välbefinnandet. Fokus i kursen är människans grundläggande behov samt vad som kan göras för att bevara, förebygga samt stödja hälsa.

Miljö: För att främja patienters hälso-processer och ta hänsyn till patienters olika behov behöver *miljön* utformas så att den stödjer detta. Vårdmiljön är också personalens arbetsmiljö och aspekter kring hälsofrämjande arbetsliv diskuteras.

Vårdande: Genom den verksamhetsförlagda utbildningen ges student möjlighet att tillämpa olika omvårdnadsåtgärder utifrån grundläggande omvårdnad. Ytterligare aspekter på *vårdandet* är att leda omvårdnadsarbetet, utveckla verksamheten samt tillförsäkra god patientsäkerhet och ett gott etiskt Utarbetat av lärarna i sjuksköterskeprogrammet våren 2013

förhållningssätt. Studenterna diskuterar och reflekterar kring detta utifrån erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen samt lagstiftning och annan litteratur. Studenten tränas i att samtala om sina erfarenheter i syfte att utveckla sina kunskaper och färdigheter för att bli medveten om sin *människosyn* och sina värderingar.

Kurs 5: Folksjukdomar och långvariga sjukdomstillstånd ur ett vårdande och medicinskt perspektiv 22.5 hp

Människa: Beskrivs ur olika perspektiv i kursen, såsom patientens- närståendes- och vårdarens livsvärld.

Hälsa: Kursen har en helhetssyn på hälsoprocessen där patientens egenvårdsresurser och delaktighet ligger i fokus. Hälsa beskrivs ur ett vårdande och medicinskt perspektiv.

Miljö: Miljö lyfts ur olika perspektiv från sjukvård till palliativ miljö i hemmet.

Vårdande: Studenten ges möjlighet till ökade kunskaper om folksjukdomars patofysiologi, vård och behandling såväl som coping, livsstilsförändringar och inre- och yttre resurser vid kronisk sjukdom.

Kurs 6: Pediatrik, gynekologi, geriatrik och farmakologi 7.5 hp

Kunskaper om **människans** normala utveckling: från nyfött barn till åldrande kvinna/man, betydelsen av läkemedelsbehandling, läkemedelspåverkan på **miljön**, färdigheter och förmågor att hantera läkemedel samt kunskaper om hur skillnader i livsvillkor påverkar kvinnor och män. Detta är en förutsättning för att man ska kunna främja **hälsa** och förebygga ohälsa. Detta är också en förutsättning för att man ska kunna ge god **omvårdnad** när kroppen inte längre fungerar normalt.

Kurs 7: Omvårdnad och hälsopromotion – klinisk utbildning inom primärvård, äldrevård och psykiatrisk/pediatrisk/obstetrisk vård 22.5 hp

Människa: Omvårdnaden utgår från ett patientperspektiv som bottenar i personens egen livsvärld och den egna livsberättelsen. Människors rätt till autonomi och delaktighet samt det egna förhållningssättet till begreppen åskådliggörs ur olika perspektiv i samband med att mötet mellan patienter, deras närstående och studenter sker utifrån patientens individuella omvårdnadsbehov samt inom den personliga och privata sfären.

Hälsa: Den självupplevda hälsan hos patienten och hälsa ur människans eget perspektiv är av betydelse. Under den verksamhetsförlagda utbildningen tydliggörs balansen mellan hälsa och ohälsa och ytterst patientens självbestämmande. Patienten är i hög grad delaktig i besluten kring egna omvårdnadsbehov och närstående omfattas ofta och inkluderas i beslut och omvårdnad. Att ta hänsyn till och uppmärksamma patienternas autonomi och delaktighet i samband med patientens egen upplevelse av hälsa och ohälsa innebär för studenten att träna sin lyhördhet för andra människors behov och kommunikativa förmåga samt hur behoven kan uttryckas.

Miljö: Den specialiserade omvårdnaden sker inom de skilda verksamheternas vårdmiljöer. Respekten för patientens rätt till autonomi och delaktighet tydliggörs i sammanhang som personlig och varierande samt privat vårdmiljö för patienterna och deras närstående. För studenten ger det en ökad förståelse för patienternas och deras närståendes livssituation samt medför förståelse för de likheter och olikheter som förekommer inom yrket som sjuksköterska i relation till patienten och vårdmiljön.

Vårdande: Omvårdnaden illustreras genom människans hela livscykel, från födelse till död, med varierande problematik gällande hälsa, ohälsa och omvårdnadsbehov. Studenterna förbereds för och tar aktivt del i att visa respekt för patientens och även närståendes rätt till autonomi och delaktighet vilket främjar den personliga utvecklingen och färdigheten inom yrkesområdet. För att tillgodose behovet av personlig utveckling under VFU ställs det krav på möjlighet till reflektion. Att utveckla en djupare förståelse för patientens rätt till autonomi och delaktighet genom reflektion ingår i det löpande dagliga arbetet inom VFU och vid tre olika seminarier; introduktions-, reflektions- och avslutandeseminarium.

Kurs 8: Medicin, kirurgi och infektion 7.5 hp

Vid ett sjukdomstillstånd befinner sig **människan** i en utsatt och sårbar situation. Förmågan till att ta ansvar för sig själv och sin egen vård är tillfälligt nedsatt. Kunskaper om ohälsa inom specialiteterna medicin, kirurgi och infektion är en förutsättning för att kunna behandla och vårda. Behandling och vård av patienten skall utgå från att sträva till **hälsa** och välbefinnande där **vårdandet** av patienten handlar om att lindra lidande och behandla sjukdomar. Studenten ges tillfälle att öka sina kunskaper om patofysiologi, symtom, diagnos, behandling och vård för vanligt förekommande sjukdomar samt även hur sjukdomar kan förebyggas och vikten av att stödja patientens egenvårdsresurser.

Sjuksköterskan har bl.a. vårdansvaret för patienter med infektioner och patienter med nedsatt immunförsvar. Kursen förklarar och ger kunskaper i att tillämpa vårdhygieniska principer och ger därmed en ökad förståelse för smittspridning och dess konsekvenser i vårdarbetet och i vår **miljö**.

Studenterna får i denna kurs även en överblick över vad som ingår i en medicinsk journals status samt får själv få prova på klinisk undersökning i syfte att öka förståelsen för den kliniska undersökningens betydelse.

Kurs 9: Teorier och forskningsmetoder inom omvårdnad I, 15 hp

Kurs 9 som består av två moment belyser allmänsjuksköterskans omvårdnad av patienter med specifika problem/behov utifrån en helhetssyn på människan. Stor vikt läggs vid sjuksköterskans roll och ansvar när det gäller att identifiera eventuella konsekvenser för patienter och närstående samt att föreslå förbättringsåtgärder. I detta ingår även att tillägna sig forskningsmetodik och bli en aktiv forskningskonsument för att stödja patienter och närstående utifrån evidensbaserad omvårdnad. Studenten ska också tillägna sig fördjupade kunskaper inom omvårdnadsteorier med utgångspunkt från omvårdnadens metaparadigm; Människan, Hälsa, Miljö och Vårdande.

Människa: Patienter som har specifika problem/behov när det gäller andning/cirkulation, nutrition, trötthet/kognitiva problem eller smärta befinner sig i en sårbar situation. Förmågan att ta ansvar för sina problem/behov är nedsatt. Patienten ska utifrån en helhetssyn bemötas med respekt för integritet och självbestämmande. Alla omvårdnadsåtgärder ska utgå från den enskilda individens problem/behov och resurser i samråd med närstående. I kursen ingår att reflektera över omvårdnad av patienter med specifika problem/behov utifrån patient-, närstående- eller sjuksköterskeperspektiv. Vidare ska någon/några aspekter som; fysiskt, psykiskt, socialt och andligt/existentiellt, vårdmiljö och vårdkommunikation beaktas.

Hälsa: Omvårdnaden för patienter som har specifika problem/behov när det gäller andning/cirkulation, nutrition, trötthet/kognitiva problem eller smärta ska utgå från att sträva till hälsa och ökat välbefinnande. De närstående ska erhålla ett stöd som främjar deras hälsa och välbefinnande.

Miljö: Patienter med specifika problem/behov kan befinna sig i olika vårdmiljöer; den egna bostaden, kommunalt boende eller i sjukhusmiljö. Sjuksköterskans uppgift är att så långt möjligt utifrån patienternas specifika problem/behov och närståendes situation anpassa eller stödja till en anpassad vårdmiljö.

Vårdande: Allmänsjuksköterskans omvårdnad av patienter med specifika problem/behov kan innebära kortare eller längre vårdperioder. Sjuksköterskans uppgift är att skapa en trygg vårdrelation där patientens och den närståendes resurser tas till vara. Omvårdnadsåtgärderna skall utgå från evidens och beprövad kunskap och utföras med beaktande av en patientsäker vård. Studenterna får i denna kurs en fördjupning av omvårdnadsteorier och föreslår hur dessa kan tillämpas i praktiken.

Kurs 10: Teorier och forskningsmetoder inom omvårdnad II 7.5 hp (Se kurs 12)

Kurs 11: Omvårdnad vid akuta tillstånd/sjukdomar och trauma 7,5 hp.

Kursen belyser allmänsjuksköterskans specifika omvårdnad av patienter och närstående i samband med akuta tillstånd/ sjukdomar och trauma. Stor vikt läggs på sjuksköterskans tillämpning av teoretiska och praktiska kunskaper i samband med akut omhändertagande. I detta ingår även bedömning och åtgärder för att möta patienter och närståendes psykosociala omvårdnadsbehov.

Människan: I samband med akuta tillstånd/sjukdomar och trauma befinner sig patienten i en utsatt och sårbar situation. Förmågan till ansvar för sig själv och sin egen vård är tillfälligt nedsatt. Varje patient ska utifrån en helhetssyn bemötas med respekt för integritet och självbestämmande. Alla åtgärder ska utgå från den enskilda individens behov och resurser. I kursen ingår att reflektera över omvårdnad utifrån både ett patient-, närstående och sjuksköterskeperspektiv.

Hälsa: Omvårdnaden av patienten skall utgå från att sträva till hälsa och välbefinnande eller en god död när livet inte går att rädda.

Miljö: Miljön inom akutsjukvården kan upplevas som främmande, skrämmande och kaotisk för patienter och deras närstående. Vården är högteknologiskt med ständigt flöde av ljud och ljus. Sjuksköterskans uppgift är att i möjligaste mån anpassa vårdmiljön utifrån patienter och närståendes behov. I kursen ingår verksamhetsförlagd utbildning där studenterna får en inblick i den akuta vårdmiljön.

Vårdande: Akutvården innebär korta möten mellan patient och sjuksköterska. Sjuksköterskans uppgift är att skapa en trygg vårdrelation där patientens resurser tillvaratas även om direkt livräddande åtgärder prioriteras. Alla omvårdnadsåtgärder måste utföras med beaktande av patientsäkerheten. Studenterna får i denna kurs i en simulerad miljö träna sig i att ha ansvar för att leda omvårdnadsarbetet och ta del av patientfall med akuta situationer hos personer i alla åldrar där vårdandet ses utifrån hela livscykeln från födelse till död.

Kurs 10: Teorier och forskningsmetoder inom omvårdnad II, 7.5 hp och Kurs 12: Examensarbete inom omvårdnad, 15 hp

Studenterna ska i kurs 10 och 12 förbereda och genomföra ett självständigt examensarbete utifrån relevant omvårdnadsforskning. Studenterna kan i kurs 10 ge egna förslag till valt problemområde men förslag på område kan också komma från avdelningens befintliga forskningsprojekt. I båda kurserna ska studenterna visa förmåga att söka, samla, värdera, validera och tolka aktuell omvårdnadsforskning baserat på huvudområdet omvårdnad och dess kärnbegrepp människa, hälsa, miljö och vårdande.

Människa; begreppet människa inkluderar såväl sjuksköterskor, patienter, närstående

Hälsa; människor med specifika problem ska genom sjuksköterskans omvårdande åtgärder ges möjlighet att bibehålla samt främja hälsa

Miljö: den omgivning där sjuksköterskan möter människor (patienter, närstående, kollegor)

Vårdande; de specifika åtgärder och den kunskap dessa kräver inkluderas av sjuksköterskans vårdande åtgärder.

För att kunna förmedla *vårdande* behöver de blivande sjuksköterskorna fördjupade kunskaper om hur, *människor* kan ges möjlighet att uppleva största möjliga *hälsa*, i *vårdmiljön*

Kurs 13: Tillämpning av omvårdnad som vetenskap och arbetsområde – klinisk utbildning, 15 hp

Kursen är klinisk utbildning 8 veckors verksamhetsförlagd utbildning (VFU) förlagd till somatisk vård. De ingående undervisningsmomenten ska främja studentens teoretiska och kliniska kunskapsutveckling. Studenten ska under handledning av huvud/handledare, klinisk adjunkt och klinisk lektor utveckla ett reflekterande och problemlösande arbetssätt samt utveckla handlingsberedskap inför sin yrkesroll som sjuksköterska.

Människan: Studenten ska tillämpa aktuell teoretisk evidensbaserade omvårdnadskunskaper i verksamheten. Studenten ska visa sina färdigheter och förmågor i omvårdnaden i samverkan med patient, närstående och i komplexa vårdsituationer. Kunna se helheten i vårdsituationen, erhålla den "kliniska blicken" kunna bedöma, planera, åtgärda samt utvärdera omvårdnaden.

Hälsa: Insatt i olika hälsoprocesser kunna omsätta kunskapen i omvårdnaden, gentemot patient och närstående.

Vårdande: Vara omvårdnadsledaren och tillsammans med andra yrkeskategorier verka för en god omvårdnad genom att själv ha huvudansvar för en grupp patienter under handledning.

Miljö: Främja för en optimal vårdande miljö, bedriva omvårdnad med kvalitet och säkerhet.